

*Сучасні проблеми правового, економічного
та соціального розвитку держави*

критерієм та мінімально необхідною умовою економічної безпеки підприємства, що передбачає розробку певних економіко-математичних моделей для найбільш повного і достовірного відображення процесу функціонування та підвищення ефективності діяльності підприємств» [3, с.63].

Належним чином побудована та діюча система економічної безпеки здатна забезпечити умови нормального функціонування підприємств та захистити його інтереси.

Висновок. Отже, перспективи подальшого розвитку підприємств будуть забезпечуватися на умовах прозорості, законності, норм етичної поведінки тощо, як при веденні бізнесу так і при вирішенні внутрішніх питань організації підприємства. Саме ці принципи і покладені в основу функціонування економічної безпеки суб'єктів господарювання.

Список бібліографічних посилань

1. Гончаренко Н. Г. Проблеми конкурентоспроможності підприємства та роль комплексної оцінки результатів його діяльності в їх вирішенні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*, 2017. Випуск 27. Частина 3. с. 107-110.

2. Колодяжна, І. В., Букріна К. А. Економічна безпека в системі сталого функціонування підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*, 2019. Вип. 23, Ч. 1. С. 135-140.

3. Пеняк Ю. С. Моделювання господарської діяльності підприємства - як напрям підвищення конкурентоспроможності виробництва. *Економіка і управління*, 2018. № 2. С. 57-63.

Одержано 12.11.2020

УДК 330.1

Вікторія Олексіївна ГОНЧАРОВА,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри соціальних та економічних дисциплін факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО В АСПЕКТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Останнім часом у світі спостерігається збільшення рівня соціальної напруженості. Звісно в результаті карантинних заходів бізнес та населення усіх країн світу почали втрачати зайнятість і доходи. Однак збільшення рівня диференціації населення – проблема не сьогоднішня. Ще на початку століття було підкреслено, що «лише десять відсотків населення світу належить до забезпеченого класу, у представників якого після придбання їжі, одягу, даху над головою й інших матеріально необхідних речей ще залишається достатньо грошей на різні надмірності. Однак ці десять відсотків споживають понад три чверті всіх ресурсів планети. До масової свідомості поступово доходить факт нежиттєздатності такого порядку речей. Неможливо забезпечити подібний стиль життя всього людського роду, тим більше, що чисельність його стає дедалі більше» [1]. При цьому «американські вчені Есемогл Д. і Робінсон Дж. довели: якщо нерівність досить велика, то власність в очах населення втрачає свою легітимність, результатом чого стає зниження інвестицій... Отже, спонукання, або, якщо хочете, «примус до солідарності» найманих робітників, власників і вищого керівництва (менеджменту) корпорацій ще довго буде залишатися іманентною функцією держави в умовах транзитної економіки» [2].

Соціальна напруга в суспільстві, як показує світова практика, знімається за допомогою різних факторів. При цьому найчастіше широко використовується так звана «шокова терапія». Це знаходить підтвердження й у методологічній роботі Арутюнова В.Х., Мішина В.М. та Свинцицького В.М.: «...в умовах складних соціальних змін, для зняття соціальної напруженості, доцільно використовувати шокову терапію, також і при

формуванні ринкових відносин» [3]. При цьому, використовуючи даний фактор, уряд не враховує, що соціальна безпека будь-якого інституціонального рівня ґрунтується на психічному й психологічному стані людини [4]. Крім того, психіка суспільної людини визначається частково безпосередньо економікою, а частково – соціально-політичним ладом [3]. Говорити в умовах шокової терапії про нормальний (медичний) психічний і психологічний стан соціуму – не доводиться.

Саме зараз досить актуальним стає положення Селігмена Б. про те, що *«економічна наука не може існувати без поняття про людину, про психологію. Поки це залишається однією з найбільш гострих проблем економічної науки»* [5, с. 344]. Тому що, «якщо при звичній схемі існуючих наукових канонів індустріального суспільства соціальне детермінується економічним, то зараз усе більшою мірою стає очевидної неадекватність цієї залежності. У постіндустріальному суспільстві економічна та соціальна сфери фактично помінялися місцями. Сьогодні економіка сама собою стала безпосередньою складовою соціальної сфери, що не тільки вибирає її результативну основу, але й визначає більшу частину енергетичного потенціалу, її ресурсну базу, межі росту та розвитку [6, с. 11]. Таким чином, в умовах кризи зневажати соціальною складовою просто неможливо.

Узагалі в умовах переходу до нових соціально-економічних відносин, до нової системи цінностей важливо враховувати поняття «соціальне партнерство», без якого неможливо передбачити перспективи розвитку суспільства та людини.

Так, у вузькому змісті соціальне партнерство – система інститутів і механізмів узгодження інтересів учасників виробничого процесу: працівників та роботодавців. Розвиток соціального партнерства в його різних формах – важлива складова частина процесу посилення соціальної спрямованості сучасної ринкової економіки, її соціалізації. У системі соціального партнерства інтереси працівників представлені, як правило, профспілками, інтереси роботодавців – союзами підприємців. У так званому тріпартітському її варіанті третім безпосереднім учасником процесу узгодження інтересів виступає держава, що одночасно є й гарантом виконання прийнятих угод. Узгодження інтересів досягається шляхом переговорного процесу, у ході якого сторони домовляються про умови праці та його оплаті, про соціальні гарантії працівникам і їхній ролі в діяльності підприємства [7].

Розвиток системи соціального партнерства створює можливість досягнення відносного балансу інтересів працівників і роботодавців на основі співробітництва, компромісу, веде до соціального консенсусу. Воно служить діючим інструментом сполучення економічної ефективності та соціальної справедливості [7].

Сьогодні відносно важко спрогнозувати точну дату закінчення світової економічної кризи. Однак можна впевнено стверджувати, що саме соціальне партнерство є важливим інструментом прискорення не тільки забезпечення соціальної безпеки держави, а й стійкого розвитку.

Список бібліографічних посилань

1. Революція свідомості: Трансатлантичний діалог. С. Гроф, Е. Ласло, П. Рассел. Москва, 2004, 248 с. URL: https://bookap.info/trans/grof_revolyutsiya_soznaniya_transatlanticheskii_dialog/load/fb2.shtm (дата звернення: 09.11.2020).
2. Данілішин Б. Економіка України: життя після кризи? *Дзеркало неділі*. 2015. Вип. 1. URL: https://zn.ua/macrolevel/ekonomika_ukrainy_zhizn_posle_krizisa.html (дата звернення: 09.11.2020).
3. Арутюнов В. Х., Мішин В. М., Свінціцький В. М. Методологія соціально-економічного пізнання : навч. посіб. Київ, 2005. URL: <https://library.if.ua/books/25.html> (дата звернення: 09.11.2020).
4. Пастернак-Таранушенко Г. Економічна безпека держави. Статика процесу забезпечення : підручник для державних службовців, науковців, слухачів і аспірантів вищих навчальних закладів економічного профілю. Київ : Кондор, 2002. URL: <http://econbez.narod.ru/1security/1books/1.htm> (дата звернення: 09.11.2020).
5. Селігмен Б. Основні течії сучасної економічної думки : підручник. Москва : Прогрес,

1968. 864 с.

6. Гальчинський А. Економіка наука: проблеми методологічного оновлення. *Економіка України*. 2007. № 3. С. 4-13.

8. Задорожний Г.В., Коврига В. В., Смоловик А. В. Соціальне партнерство – реальний шлях до відкритого суспільства : монографія. Харків : ХІБМ, 2000. 192 с.

Одержано 13.11.2020

УДК 658.5

Андрій Сергійович ДЯДІН,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри соціальних та економічних дисциплін факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РОЗДРІБНІЙ ТОРГІВЛІ

Ринкові перетворення в Україні сприяли динамічному розвитку всіх бізнес-процесів, що стосується і сфери роздрібної торгівлі. Торговельна діяльність здійснюється з метою максимального задоволення споживчого попиту в товарах та послугах у зручний для споживача час, у необхідному асортименті та якості. У свою чергу споживчий ринок значно впливає на загальноекономічні показники і визначає їх динаміку.

Однак, в умовах загострення конкурентної боротьби перед суб'єктами господарювання в роздрібній торгівлі гостро стоять проблеми підвищення ефективності функціонування в цілому, рішення яких неможливо без розробки нових концептуальних положень, методичних підходів, інструментарію оцінки та аналізу. Наведене вище, а також соціально-економічні та політичні перетворення, що відбуваються в теперішній час в Україні, викликають необхідність у виокремленні характерних особливостей підприємницької діяльності в роздрібній торгівлі, що визначають наукові підходи та методичний інструментарій до оцінки її ефективності.

Ефективність підприємницької діяльності суб'єктів господарювання залежить від низки зовнішніх (макро- і мікросередовище) і внутрішніх чинників. У процесі дослідження теоретичних і практичних аспектів ефективності підприємницької діяльності неможливо обминути галузеву її специфіку, що втілюється у впливі рівня конкуренції, стану життєвого циклу, рівня економічного розвитку, інвестиційної привабливості тощо. Це викликає необхідність виокремлення особливостей підприємницької діяльності господарюючих суб'єктів у певній галузі.

Підприємницька діяльність у роздрібній торгівлі є складовою частиною більш широкого поняття «підприємництво» і здійснюється за аналогічними принципами: господарська самостійність, систематичність, самоокупність, самофінансування, самозабезпечення, матеріальна зацікавленість, економічна відповідальність.

Специфіка функціонування суб'єктів підприємницької діяльності в роздрібній торгівлі, яка визначена її сутністю як формою товарного обігу, значною мірою зумовлює особливості формування та оцінювання їх ефективності. До цих особливостей слід віднести:

– зв'язок пропозиції товарів із пропозицією торговельних послуг, що є відображенням впливу різних форм ринкової диференціації продукту. Якість же пропозиції товарів доповнюється якістю обслуговування, що разом є елементами закупівельної політики і організації продажу товарів та основними факторами, які сприяють ідентифікації суб'єкта підприємницької діяльності споживачами, та є основними засобами конкурентної боротьби;